

Projekt RESTAURA: priložnosti javno-zasebnega partnerstva kot mehanizma za revitalizacijo zgodovinski stavb

V letu 2016 je Mestna občina Nova Gorica vstopila v mednarodno partnerstvo evropskega projekta RESTAURA – *Revitalising Historic Buildings through Public-Private Partnership Schemes* (program transnacionalnega sodelovanja Srednja Evropa 2014–2020), sofinanciran s strani Evropskega sklada za regionalni razvoj, ki je usmerjen v spodbujanje učinkovite uporabe shem **javno-zasebnega partnerstva** pri revitalizaciji zgodovinskih stavb v srednjeevropskih državah. V projekt so poleg slovenskih partnerjev (ZRC SAZU, Mestna občina Nova Gorica, Fakulteta za poslovne vede) vključeni partnerji iz Poljske, Hrvaške in Slovaške, torej iz držav, kjer se veliko zgodovinskih stavb nahaja v slabem materialnem stanju in kjer je uporaba omenjenih shem zaradi različnih vzrokov še slabo razvita.

Kaj sploh je ta dokaj kompleksen mehanizem, ki je v slovenskem prostoru slabo poznan in neredko predmet napačnega razumevanja? Država ima pri izgradnji infrastrukture in izvajanju javnih storitev na voljo več možnosti, kako lahko to izpelje. Javno-zasebno partnerstvo se pojavlja v različnih oblikah, in sicer v obliki neformalnega sodelovanja med partnerji preko koncesij, delnih privatizacij, dolgoročnih najemov in podobnih rešitev ali mešanih javno-zasebnih gospodarskih družb pri tem pa je pomembna porazdelitev poslovnega tveganja, ki predstavlja ključni element za razlikovanje javnonaročniškega razmerja, kjer (večino) tveganja prevzame javni sektor, koncesije, kjer ga prevzame zasebni, ter javno-zasebnim partnerstvom, kjer je vsaj del tveganja preneseno na zasebnega partnerja in torej uravnovešeno med sektorjema. Gre za razvijajoči se koncept, ki ga je možno prilagoditi posameznim potrebam in značilnostim določenega projekta.

Bistvo javno-zasebnega partnerstva je torej učinkovito sodelovanje javnega in zasebnega sektorja na področju javnih storitev in infrastrukture. Evropska komisija izpostavlja, da lahko prispeva k izhodu iz finančne krize. Pri tem pa je ključnega pomena pravilno razumevanje in izvajanje tega mehanizma, ki bi lahko z ustreznim vodenjem tudi v Sloveniji postal pomembno orodje za razvoj infrastrukture.

Pri analizi trenutnega stanja, ki je bilo opravljeno v okviru projekta Restaura za slovenski prostor, se je pokazalo, da so potrebe za revitalizacijo in ohranjanje kulturnih spomenikov državnega ali lokalnega pomena v Sloveniji velike, vendar sredstev za njihovo obnovo oz. različne faze procesov revitalizacije, ni dovolj. Zato bodo tudi pri nas potrebni novi načini sodelovanja in iskanja rešitev med javnim in zasebnim sektorjem, s čimer se strinjajo tudi sogovorniki (iz dvaindvajsetih javnih institucij in trinajstih institucij zasebnega sektorja).

Čeprav imajo nekatere javne institucije (npr. občine) dobre izkušnje pri modelu javno-zasebnega partnerstva (obnova infrastrukture) in obstajajo tudi nekatere agencije, ki pomagajo pri izvajanju projektov javno-zasebnih partnerstev (JZP), je dejanski odstotek javno-zasebnega partnerstva, ki bi deloval v okviru obnove kulturne dediščine, nizek. Ministrstvo za kulturo, ki je lastnik kulturnih spomenikov državnega pomena, ima nekaj negativnih izkušenj pri pripravi dokumentacije projekta JZP, medtem ko imajo občine težave pri iskanju primerne zasebnega partnerja, ki bi lahko prevzel določeno tveganje in druge obveznosti v zvezi z obnovo in vzdrževanjem zgodovinskih zgradb. Zato je Slovenija še vedno v fazi priprave izvajanja modela javno-zasebnega partnerstva, za kar bo potrebnih še veliko izobraževalnih programov, delavnic in drugih pristopov, ki bodo model približali slovenskim realnostim, posebej za potrebe uspešnejše obnove in revitalizacije zgodovinskih stavb.

Podobno je v zasebnem sektorju, ki nima veliko izkušenj pri pripravi projektov in izvajanju modela JZP. Zaradi tega ne znajo poiskati pravih povezav z javnimi institucijami, ki bi lahko pomagali pri projektih JZP. Čeprav so literatura in drugi medijski viri o modelu javno-zasebnega partnerstva v Sloveniji pokazali, da se projekti JZP v Sloveniji povečujejo, naša analiza tega ne potrjuje. Tudi zasebni sektor izraža željo po izobraževalnih delavnicah, kjer bi se bolj izobrazili in ozavestili z modelom, kar bi posledično vse deležnike prisililo, da začnejo razmišljati o novih konceptih sodelovanj, tudi o modelu javno-zasebnega partnerstva.

Javno zasebno partnerstvo pa se je tudi v Sloveniji že izkazalo kot obetavno v okviru energetske obnove stavb, kar je posledica novih zahtev Evropske unije, njenih programov in politik.